

PISILIBLIKATE (*MICROLEPIDOPTERA*) JA NENDE KAHJUSTUSTE LEIDE EESTI NSV-s

A. Kuusik

Viimaste aastate jooksul on selgunud rida huvipakkuvaid pisi-
liblikate leide, mida allpool käsitletakse. Andmeid 31 liigi esine-
misest Eestis avaldatakse esmakordselt (tärniga tähistatud lii-
gid), ülejäänutest oli meil teada vaid üksikuid leiukohti väheste
isenditega. Tunduv osa liikidest kuulub puude ja põõsaste kahju-
rite hulka, kusjuures mitmed neist, nagu näitavad püügid kvarts-
lambiga (UV), on meil kohati arvukad.

Leiud, mille puhul kogujat pole märgitud, on autori omad.
Vastasel juhul on koguja nimi antud sulgudes. Siinkohal avaldab
autor tänu kõikidele, kelle käest on saadud määramiseks mater-
jali.

CRAMBIDAE

Platytes cerussellus Den. & Schiff. Võru raj. Sõmerpalu, kuival
niidul, 23. VI 1960, ♂♂ ja ♀♀

* **Chilo phragmitellus** Hb. Tartu 20. VI 1960, 1 ♂ (H. Remm)

PHYCITIDAE

* **Dioryctria schützeella** Fuchs. Valga raj., Sangaste, 13. VII
1960, ♂♂ ja ♀♀ (UV, H. Remm). Liik on levinud ka Soomes,
kus teda märgitakse okkakahjurina kuusel (Saalas, 1949).

* **D. mutarella** Fuchs. Sangaste, 13. VII 1960, ♂♂ ja ♀♀
(UV H. Remm) Harju raj. Rae raba, 10. VII 1964, röövikud;
Haapsalu raj., Vihterpalu, 31. VII 1963, röövikud.

Röövikuid leiti 8—12 aasta vanustest männikultuuridest, mida
olid tugevalt kahjustanud *Blastesthia posticana* Zett. (Rae
rabas) ja *B. turionella* L. (Vihterpalus) *D. mutarella* röövikud
õonestasid pungi (väliselt sarnanes sööm *Blastesthia* liikide
omale), tungides võrsetesse ning hävitades sageli võrsed täie-
likult (foto 1)

Hannemann (1964) käsitleb antud liiki *Dioryctria abietella* Schiff. vormina, Hasenfuss (1960) toob aga erinevusi nende liikide larvaalsüsteematiilistes tunnustes. Väikseid erinevusi leidub ka nimetatud liikide genitaalide ehituses, mida on selgelt kujutatud ka Bakke (1959) töös.

Foto 1. *Dioryctria mutarella* Fuchs rööviku hävitatud noored võrsed 8-aastasel männil. (Suurendus 2×).

Mainitud *Dioryctria* liigid on erinevad ka bioloogiliselt — *D. abietella* on tuntud eeskätt käbide kahjurina kuusel, *D. mutarella* aga võrsete kahjurina männil (Lemarie, 1963).

PYRALIDAE

Pyralis regalis Den. & Schiff. Valga raj., Sangaste, 16. VII 1960, 1 ♀ (UV, H. Remm).

PYRAUSTIDAE

Diasemia litterata Sc. Sangaste, 7. VII 1960, 1 ♂ (H. Remm).

ALUCITIDAE

* **Trichoptilus paludum** Z. Võru raj., Sõmerpalu, madalsoo-riba, 22. VI 1960, 1 ♂

ACENTROPIDAE

Acentropus niveus Oliv Tartu, EPA entomoloogia ja aianduse kateedri katseaed (allpool — Raja aed), 5. VII 1960, arvukalt ♂ ♂ (UV, A. Eenlaid ja L. Leivategija). Selle liigi massilist lendlust Tartus (Emajõe ääres Ropka lähedal) on jälginud ka Julius Kennel 1887. aasta juuni lõpul ja juuli algul (Petersen, 1924) Eespool tooduga piirduvadki andmed *Acentropus niveus*'e esinemisest Eestis.

TORTRICIDAE

Clepsis spectrana Tr. (*Cacoecia costana* F) Tartu, Raja aed, 25. VI 1963, 3 ♂ ♂ (UV, V Skvortsov). Samas leidis V Skvortsov röövikuid rabarbri (*Rheum rhaponticum*) varres.

* **Dichrorampha consortana** Steph. Valga raj., Taheva. Koiva jõe luhanii, 23. VII 1962, 3 ♂ ♂ Valmikud lendlesid koos arvukate *D. cinerascens* Danil. isenditega.

* **Laspeyresia splendana** Hb. Valga raj., Sangaste, 13. VII 1960, arvukalt ♂ ♂ ja ♀ ♀ (UV, H. Remm), Tartu, Raja aed, 5. VII 1960, 3 ♂ ♂ (UV A. Eenlaid ja L. Leivategija)

* **Pammene luedersiana** Sorh. Jõgeva raj., Endla raba, 11. V 1960, 1 ♂

Eucosma trisignana Nolck. Haapsalu raj., Puhtu, VI 1962, 1 ♂ (UV).

* **Eucosma albidulana** H.-S. Valga raj., Sangaste, 13. VII 1960, 1 ♂ (UV, H. Remm), Tartu, Raja aed, VII 1960, 2 ♂ ♂ (UV, A. Eenlaid ja L. Leivategija).

Eucosma maritima Westw & Humphr. Tartu, Raja aed, VII 1960, 1 ♂ (UV, A. Eenlaid ja L. Leivategija).

Epiblema graphana Tr. Paide raj., Väätsa, puussiirdesoo 16. VI 1960, 1 ♂

Rhopobota ustomaculana Curt. Ruhnu saar. 17 VII 1932, 1 ♂ (TRÜ zooloogia kateedri liblikakogus, leg. ?)

Epinotia pygmaeana Hb. Jõgeva raj., Kaave, 2. V 1959, 1 ♂ (H. Remm). Valga raj., Helme, 27 IV 1958, 1 ♂ (E. Merivee) Haapsalu raj., Puhtu, VI 1962, arvukalt röövikuid vanadel kuuskedel (*Picea excelsa*); kahjustatud olid pungasoomustest «mütsi» all ainult okkad, võrse koor ja pungad olid vigastamata (foto 2).

* **Ancylis obtusana** Hb. Paide raj., Väätsa, puussiirdesoo, 15. VII 1960, ♂ ♂ ja ♀ ♀

Endothenia gentianaeana Hb. Valga raj., Porimõisa, 11. VIII 1957. 1 ♂ (E. Merivee).

Apotomis lineana Den. & Schiff. Pärnu raj. Viluvere, 16. VI 1960, 1 ♂ (H. Remm).

Röövikud elavad pajudel (*Salix*).

Foto 2. *Epinotia pygmaeana* Hb. kahjustus kuuse noortel võrselel. (Suurendus 2X).

* **Olethreutes siderana** Tr. Tartu, VI 1960 ♂♂ ja ♀♀ (R. Leis). Valmikud lendlesid massiliselt röövikute toidutaime — kitseenela (*Aruncus silvestris*) heki ümber.

COCHYLIDAE

* **Phalonidia walsinghamana** Pierce & Metc. Tartu, Raja aed, 15. VII 1963, 1 ♂ (UV, V. Skvortsov).

* **Phalonidia vectisana** Westw. Haapsalu raj., Puhtu, VI 1962, 1 ♂ (UV).

GLYPHIPTERYGIDAE

* **Choreutis punctosa** Hw. 1 ♂ leidus F. Huene liblikakogus. *Ch. myllerana* isendite hulgas (kogutud 8. VI Lehtsest).

OECOPHORIDAE

Aganopteryx pallorella Z. Põlva raj., Pikajärve, toast, 15. XII 1963, 2 ♂♂

* **Depressaria ultimella** Stt. Tartu, viljapuu-aed, 25.—30. V 1962 ♂♂ ja ♀♀ Jõgeva rajoon, Tooma, viljapuu-aed, 10. V 1960 ♂♂ ja ♀♀ Röövikud toituvad sarikõielistel.

* **Telechrysis tripuncta** Hw. Ruhnu saar, 17. VII 1932, 1 ♀ (TRÜ zooloogia kateedri liblikakogus, leg. ?).

Anchinia daphnella Hb. Valga raj., Sangaste, 1 eks., 10. VII 1960 (H. Remm) Varem leitud meilt vaid Saaremaal (röövikute näol)

Röövikud elavad näsiniinel (*Daphne mezereum*)

ETHMIIDAE

Ethmia pyrausta Pall. Tartu raj., Tähtvere raba, 15. V 1960, 1 ♀ (H. Remm).

GELECHIIDAE

Gelechia sabinella Z. (*Nothris sabinella* Z.) Tartu, 5. VIII 1960, 1 ♂ (H. Remm)

Hypsolophus juniperellus L. (*Dichomeris juniperellus* L.) Tartu, 12. IX 1960, 1 ♂ (H. Remm)

Microsetia sexguttella Thnbg. Vasalemma keskkooli park, 16. VII 1960. Kaevandid hanimaltsal (*Chenopodium* sp.).

* **Acanthophila alacella** Dup. Puhtu, laialehine mets, 5. VII 1961, 1 ♂ (S. Veroman).

MOMPHIDAE

Mompha decorella Stp. Tartu, Raja aed, 15. VII 1963, 1 ♂ (UV, V Skvortsov)

COLEOPHORIDAE

Coleophora laripennella Z. Harju raj., Kiisa, kraavikallas, 3. VII 1958, 2 ♂♂

* **C. atriplicis** Durr. Puhtu, 28. VI 1962, 1 ♂ (UV). Haruldasiks peetav halobiont, kelle röövik elab mere kaldal kasvavatel halofüütidel: randmaltsal (*Atriplex litoralis*), soodaheinal (*Suaeda maritima*), soolarohul (*Salicornia herbacea*) (Toll, 1952).

C. versurella Z. Sangaste, 13. VII 1960, 1 ♂ (UV, H. Remm).

C. argentula Z. Puhtu, VI 1962, 1 ♂ (UV).

C. silenella H.-S. Paide raj., Väätsa, puissiirdesoo, 16. VI 1960, 1 ♂

C. striatipennella Nyl. & Tgstr. Väätsa, puissiirdesoo, 16. VI 1960, 1 ♂

C. murinipennella Dup. Võru raj., Sõmerpalu, puukool, 5. VI 1960, 4 ♂♂

C. cupriarella Z. Sõmerpalu, puukool, 23. VI 1960, 3 ♂♂

* **C. fuscocuprella** H.-S. Tooma 19. IX 1960. Sarapuu (*Corylus avellana*) lehtedel leiti tuppi röövikutega.

* **C. murinella** Tgstr. Harju raj., Kurtna, 26. VI 1958, 1 ♂

* **C. badipennella** Dup. Harju raj., Kiisa, 16. VI 60, 1 ♂

C. milvipennis Z. Väätsa, puissiirdesoo, 16. VI 1960, 1 ♂

C. gallipennella Hb. Puhtu, VI 1962, 1 ♀ (UV) Röövik elab hundihammastel (*Astragalus*). Soomest puuduvad leiud, mis lubab arvata, et liik on meil oma leviku põhjapiiril.

* **C. betulella** Hein. & Wck. Valga raj., Taheva. Tuped röövikutega kase lehtedel (1 ♂ *ex larvae*).

C. anatipennella Hb. Puhtu, VI 1962, 2 ♂♂ (UV) Tartu, Raja aed, 15. VII 1960, 3 ♂♂ (UV., A. Eenlaid L. Leivategija).

LITHOCOLLETIDAE

Aspilapteryx tringipennella Z. Puhtu, VI 1962, 1 ♂ (UV).

* **Lithocolletis tristrigerella** Hw. Paide raj., Palu lähedal, maanteeäärne võsa, 2. VI 1960, ♂♂ ja ♀♀ Puhtu, VIII 1960, kaevandid vahtra (*Acer platanoides*) lehtedel.

* **L. populifoliella** Tr. Tartu, 17 IV 1959, arvukalt ♂♂ ja ♀♀ (H. Remm)

L. lautella Z. Rakvere tammik, 10. X 1960, arvukalt kaevandeid tamme (*Quercus robur*) lehtedel (♂♂ ja ♀♀ *ex larvae*).

SCYTHRIDIDAE

Scythris obscurella Sc. Pärnu raj., Viluvere, 16. VI 1960, 1 ♂ (H. Remm)

HYPONOMEUTIDAE

* **Atemelia torquatella** Z. Sõmerpalu, lehtpuuvõsa, 30 VIII 1960, arvukalt röövikuid. Röövikud kaevandavad kase lehtedes.

ARGYRESTHIIDAE

Argyresthia glabratella Z. Haapsalu raj., Puhtu, VI 1962, 2 ♂; samas leidus ka arvukalt nende röövikute õõnestatud võrseid vanadel kuuskedel, kaevandiava paiknes 5—11 mm kaugusel pungade alusest (foto 3)

PLUTELLIDAE

Cerostoma radiatella Don. Puhtu, 4. VIII 1959, 1 ♂ (S. Veroman). Röövikud elavad tammel.

Foto 3. Kuuse-virvekoi (*Argyresthia glabratella* Z.) rööviku õõnestatud võrsetipp: käigu alumises otsas asub valmiku väljumisava. (Suurendus 3×).

TINEIDAE

* **Nemapogon albipunctellus** Hb. 1 ♂ leitud W. Peterseni liblikakogus, *Tinea cloacella* Hw. isendite seas (eksemplar on püütud Tallinnast).

Tinea arcuatella Stt. Tartu, toast, 1. VII 1960, 1 ♂ (H. Remm).

* **Tinea ignotella** Zag. Puhtu, VI 1962, 2 ♂ ♂ (UV). Süstemaatilised tunnused vastavad täiesti Zaguljajevi (1960) poolt antud kirjeldustele, mis on tehtud Leningradist leitud ainsa isendi põhjal.

Tinea fuscipunctella Hb. Haapsalu raj., Matsalu, toast 11. VI 1960, 2 ♂♂ (J. Vilbaste)

* **Agnathosia propulsatella** Rbl. Tartu raj., EPA õppe- ja katseaiand Järvseljal, röövikuid torikulise *Fomitopsis rosea* vanalt viljakehalt, mis kasvas lamaval kuusetüvel, 7 X 1960, 1 ♂ *ex larvae* (U. Kalmeti) Autori käsutuses olevatel andmetel puudusid siiani leiud Euroopa põhjaosas, samuti polnud teada rööviku toidutaim.

Trichophaga tapetzella L. Matsalu, toast, 11. VI 1960, ♂♂ ja ♀♀ (E. Remm)

INCURVARIIDAE

* **Incurvaria quadrimaculella** Höfn. Puhtu, VI 1962. Magesõstra (*Ribes alpinum*) lehtedel kaevandid ja tuped röövikutega. Boreaalpiinne liik, röövikud kaevandavad sõstarde (*Ribes*) lehtedes, Rootsisis täheldatud ka kahjurina.

STIGMELLIDAE

Stigmella subbimaculella Hw. Puhtu, 29. VI 1961, kaevandeid tamme lehtedel.

S. trimaculella Hw Rakvere raj., Vinni tammik, 10. X 1960, Puhtu 14. IX 1960. Kummastki kohast leiti kaevandeid palsampapli (*Populus balsamifera*) lehtedel.

S. catharcticella Stt. Puhtu, 19. IX 1960, kaevandid türnpuu (*Rhamnus catharticus*) lehtedel.

S. assimilella Z. Vinni tammik, 10. X 1960, kaevandid palsampapli lehtedel.

S. floslactella Hw. Haapsalu raj., Karuse puisniit, 12. VII 1960, kaevandid sarapuu lehtedel.

S. salicis Stt. Puhtu, 21. IX 1961, kaevandid paju (*Salix*) lehtedel.

S. sorbi Frey Tartu raj., Tähtvere mets. 17 VI 1962, kaevandid hariliku pihlaka (*Sorbus aucupariae*) lehtedel.

S. luteella Stt. Tooma, 19. VIII 1960, kaevandid sookase (*Betula pubescens*) lehtedel.

* **S. comari** Wck. Väätsa, puissiirdesoo, 2. VIII 1960, kaevandid soopihlal (*Comarum palustre*)

S. microtheriella Stt. Tooma, 19. VIII 1960, kaevandid sarapuu lehtedel.

S. centifoliella Z. Puhtu, 20. IX 1960, kaevandid kibuvitsa (*Rosa*) lehtedel.

S. continuella Stt. Sõmerpalu, raba servaala, 2. X 1959, kaevandid sookase lehtedel.

S. alnetella Stt. Puhtu, 20. IX 1961, kaevandid sanglepa (*Alnus glutinosa*) lehtedel.

* **S. ulmicola** Hg. Puhtu, 20. IX 1961, 3 kaevandit jalaka (*Ulmus scabra*) lehtedel.

S. ulmivora Fol. Pärnu raj., Veltsa park, 13. VIII 1960; Keila raj., Riisipere keskkooli park, 16. VIII 1960. Kaevandid jalaka lehtedel.

S. splendidissimella H.-S. Tooma, 19. VIII 1960, kaevandid vaarika (*Rubus idaeus*) lehtedel.

* *S. rhamnella* H.-S. Puhtu, 14. IX 1961, kaevandid türnpuu lehtedel.

S. pomella Vaugh. Puhtu, 14. IX 1961, kaevandid metsõunapu (*Malus silvestris*) lehtedel.

KIRJANDUS

Bakke, A. 1959. Utbredelsen av slekten *Dioryctria* Zell. (Lep. *Phycitidae*) i Norge. Norsk Entomol. Tidsskrift, 11 (1—2), 23—30.

Hannemann, H.-G. 1964. Die Tierwelt Deutschlands. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera II. Die Wickler (s. l.) (*Cochylidae* und *Carposiniidae*). Die Zünslerartigen (*Pyraloidea*), Jena.

Hasenfuß, S. 1960. Die Larvalsystematik der Zünsler (*Pyralidae*). Abhandlungen zur Larvalsystematik der Insekten. Berlin.

Lemarie, J. 1963. Beitrag zur Kenntnis der Bionomie und der Parasiten des Zünslers *Dioryctria mutata* Fuchs. Zool. listy 12 (1), 63—74.

Petersen, W. 1924. Lepidopteren-Fauna von Estland (Eesti). II Teil, Tallinn.

Saalas, U. 1949. Suomen metsähyönteiset. Porvoo, Helsinki.

Toll, S. 1952. Rodzina Eupistidae Polski. Polska Akademia Umiejetnosci. Materialy do fizjographica kraju, 32. Krakov.

НАХОДКИ MICROLEPIDOPTERA И ИХ ПОВРЕЖДЕНИЙ В ЭСТОНСКОЙ ССР

А. Куузик

Резюме

Приводится список 83 видов *Microlepidoptera* с данными находок. Из них 31 вид рассматривается как новый для фауны Эстонской ССР (отмечено звездочкой), остальные были известны по немногочисленным находкам. Значительное количество приводимых видов является вредителями деревьев и кустарников. В список включены также виды, определенные по минам (на листьях растений)

EINIGE FUNDE VON MIKROLEPIDOPTEREN UND DEREN BESCHÄDIGUNGEN IN DER ESTNISCHEN SSR

A. Kuusik

Zusammenfassung

Es wird ein Verzeichnis von 83 bemerkenswerten Mikrolepidopteren-Arten gegeben, von denen 31 Arten neu für die Estnische SSR sind (mit einem Sternchen bezeichnet). Die Mehrzahl der angegebenen Arten sind als Schädlinge der Bäume und Sträucher bekannt. Im Verzeichnis sind auch die nach Blattminen bestimmten Arten eingeschlossen.